

Pomazání v Betanii

Původ materiálu

Alžběta Hanychová

Pořadí v lekci

30

Téma

Péče, nebo pohoršení?

Cíl

- Děti prožijí, jak je důležité ulevit druhému v trápení i že je dobré takovou službu přijmout.
 - Děti dostanou povzbuzení k štědrosti a laskavosti.
-

Pro učitele

Biblický text: J 12,1–11 (9–11 včetně Lazara / reakce Židů); 1–8 pro mladší; kontext od J 11,55

Výkladové poznámky

Přední kněží a farizeové v evangeliu podle Jana usilují o Ježíšovu likvidaci.

Marie, Marta a Lazar: Tuto rodinu už známe — blízcí přátelé, Ježíš je často navštěvoval, Marie a Marta pronáší důležité výpovědi o Ježíši při vzkříšení Lazara (J 11);

Marie: Vybaví se nám mnoho různých Marií v evangeliích, tato je známa od Lukáše (kap. 10 seděla u Ježíše a poslouchala), přítelkyně, lidsky ho měla ráda, ale s velkou náboženskou úctou, vyjadřuje svůj postoj jednáním.

Marta: Péče (jako Lukáš 10), ale také vyznání před vzkříšením bratra (Jan 11,20nn: výčitky, uznání moci i vyznání Ježíše jako Mesiáše a Syna Božího — Petr za to dostal v církvi primát)

Lazar je jediný muž v domě, nyní v pozadí, přesto je v orámování příběhu klíčový.

Je z „druhé břehy“, už „byl pohřben“. To není to náhoda, ukazuje to, že Ježíš je Pánem života a smrti. To má dvojí důsledek: 1) jestli Ježíš zemře, bude to podle jeho vůle, dobrovolná oběť; 2) tato moc nepřátele zneklidňuje.

Učedníci: Ježíše těžko historicky vnímají jako Božího Syna — spíš nevěděli, co si mají přesně myslet (mají představu Mesiáše jako národního vysvoboditele, toto očekávání zůstane nenaplněné); komunita adresátů evangelia má už zkušenost se Vzkříšeným, proto do postav učedníků promítá své porozumění Ježíšovi.

Židé vystupují zatím jako obecný lid, jsou zvědaví, zda přijde do Jeruzaléma nebo ne, někteří odcházejí k Ježíši, většinou ale vyčkávají a zatím se nepřidávají ani k jedné straně. Hledají toho, kdo vzkřísil Lazara (mág, léčitel, svatý muž).

V Jeruzalémě bude na svátky velký nával (100 000 lidí, z toho cca 25 000 obyvatel, ostatní poutníci), mnozí se již zajímají o Ježíše.

Jidáš: Je třeba si vyjasnit, koho reprezentuje, proč je zmíněn (v podání podle Marka reptali všichni) — u Jana je pohled na Jidáše čistě negativní, Jan je „extrémista“ (černobílé vidění — tzv. janovský dualismus: Ježíš je světlo, proti němu Jidáš jako symbol tmy — tak i při pomazání); jiní evangelisté nejsou tak příkří, o Jidášovi se tradují i dva různé způsoby smrti či získání peněz (Matouš, Skutky). Jidáš je zde reprezentantem jiného učednictví — zastupuje nedokonalou stránku apoštolů (pozemské — i naše — smýšlení v církvi, které chce na náboženství vydělat, nabízí nám tak užitečné zrcadlo). Neporozumění mezi ním a Ježíšem se dále prohlubuje.

Chudí: Jsou zde stále, blahoslavenství (Mt 5,1n; L 6,20), vždy je tu někdo, kdo je potřebný. Odmítnutí argumentace chudými neznamena odmítnutí chudých. Tady je Jidáš použil jako rukojmí, Ježíš to odmítl: služba má různé fáze, u mne je přímá služba dočasná, pak mi můžete sloužit skrze chudé.

6 dní před Velikonocemi — zdůrazněný časový údaj naznačuje, že už to směřuje k vrcholu, zdůrazněno i od Ježíše; je cítit napětí a hrozba katastrofy; houfují se lidé směřující na svátky; příběh pokračuje dvojí hostinou (tato + další úloha).

Večeře je nejspíš slavnostní jídlo, rozhodně společné.

Pomazání: Při kněžském nebo královském pomazání se obvykle pomazává hlava, ne nohy — to naznačuje spíše balzamování mrtvého.

Je to podobné tomu, co bude dělat Ježíš při své večeři s učedníky (13,5n) — stejné termíny pro jídlo, pro utírání nohou. Péče o nohy nese podobný význam, je to úkon ponížené služby.

Utírání vlasy: Smysl není lehce pochopitelný, žádá si vysvětlení; je vyjádřena velká blízkost a intenzita — celostní vyjádření vztahu (fyzicky, skutkem).

Nard: Ve starověku a středověku jeden z nejcennějších olejů, který používali pouze kněží, králové a zasvěcenci. Obecně se dá říci, že nardová silice uklidňuje i zlepšuje bdělost, v péči o pleť působí proti zánětům a plísním.

Vůně naplnila dům: Alegorie pronikavosti lásky nebo evangelia, která se šíří do světa; asociace příjemné vůně oběti ze Starého zákona.

300 denárů: 1 denár byla denní mzda, 300 denárů obživa na $\frac{3}{4}$ roku, snad celé věno — pro řádovou představu jako 300 000 Kč.

Pohoršení: Tématem je pouze cena parfému, ne celé jednání, které je dost extravagantní — na čin však poukazuje Ježíš.

Prorocký pohřbu a vzkříšení — velikonoční poselství — přechod ze smrti do života, jedná se o ústřední událost. Ježíšovo velikonoční tajemství se stává vzorem a výzvou pro nás: nenávist je přemáhána láskou; zoufalství nadějí; tma světlem; smrt je poražena životem; Kristův příběh přináší konečné vítězství. To je i důvod sepsání celého evangelia — posílit trpící v temnotě vítězstvím toho, kdo je světlo světa.

Marie použita jako prorok — ten nemusí vždy vědět, bývá použit. Marie byla otevřená, proč to vlastně dělala (resp. k čemu je to dobré), se dozvěděla od Ježíše.

Obrazy Ježíše v tomto textu: Zástupy v něm vidí zázračného léčitele nebo politického Mesiáše, Marie a Marta unaveného přítele a učitele, velekněží ohrožení, Marie dostává zastánce, Jidáš hranice.

Úskalí

Dublety (Mk 14,3–9 [par. Mt 26,6–13; L 7,36–50]) jsou podobné příběhy, je otázka, zda se jednalo o jednu nebo více událostí, které sklouzly do jedné tradice; nicméně mají různé pointy, proto je zbytečné se je snažit harmonizovat.

Postava **Jidáše** svádí k tomu jej buď líčit jako zlosyna nebo naopak ho obhajovat a prezentovat jako nešťastníka — doporučuji se hodnocení v tomto příběhu vyhnout —

těžiště spočívá jinde.

Židé jsou u Jana často nepřátelé (souvislost to má více s adresáty Janova evangelia, než s dobou působení Ježíše — jedná se o situaci rozchodu církve a židovství), je jednoduché sklouznout buď k antisemitismu, nebo v reakci na něj k automatické podpoře státu Izrael.

Chudí: Příběh odráží dilema, jak je těžké najít balanc mezi tím chudé nezanedbat a na druhé straně se nepřetížít „mesiášským komplexem“; tady navíc nejsou chudí téma, ale jsou zneužiti jako výmluva.

Nepřátelé: Je lepší se nezaplést do jejich motivace — příběh se pak roztříští, má příliš mnoho motivů.

Odkazy

Odkazy na starší přípravky, pracovní materiály a další najdete pod textem úlohy.

Pro děti

Předškoláci

Zopakování aktivity s voňavkou (viz *Okénko do bohoslužeb*). Pozor jen to, aby se děti nezmocnily voňavky, stále se jedná o něco vzácného.

Krásně to voní. Představte si, jednou si takovou vůni užil i Ježíš. Byl tenkrát moc unavený. Také jste někdy unavení? Jak se u toho cítíte? Co vám pomůže?

Ježíš a jeho učedníci šli tenkrát na návštěvu ke třem sourozencům. Jmenovali se Marie, Marta a Lazar. Lazar s Ježíšem a s učedníky seděl u stolu, Marta vařila a nosila na stůl. Jak to vypadá u vás, když přijde návštěva? Jakou jí věnujete péči?

Kde ale byla Marie? Ona přišla až za chvíli a něco přinesla. Právě takovou voňavku. Ale ta voňavka byla moc drahá. Byl to vzácný květinový olej z rostlinky, která se jmenuje nard a roste jenom v těch nejvyšších horách. A všechnu tu voňavku vylila a ošetřila s ní Ježíšovy nohy. Máte také něco hodně vzácného? A byli byste ochotni se o to rozdělit? Třeba to celé darovat návštěvě? Je to těžké...

Jednomu z učedníků se to taky vůbec nelíbilo. Myslel si, že by bylo lepší tu voňavku prodat, doufal, že by na něj z toho taky něco zbylo. Ale aby to nebylo tak nápadné, udělal to tak, že

Marii vynadal. Prý by to měla prodat a peníze rozdat chudým.

Ježíš ho zastavil. Věděl, že Marie to myslela dobře. A navíc všem připomněl, že s nimi nemůže zůstat napořád. Proto je škoda rušit takovou hezkou chvíli zbytečnou hádkou. Celý dům krásně voní, teď je čas si odpočinout a být na sebe laskaví.

Můžeme teď spolu vymyslet, jak udělat radost někomu, kdo je unavený. Nebo připravit stůl či sušenky na kafe po bohoslužbách (tam, kde je to vhodné).

Školní děti

Vyprávění lze doprovodit postupným přidáváním loutek nebo postaviček (stačí bílé hrnky s namalovanými obličejí fixem či podobně symbolické) — Lazar, Marie, Marta, Jidáš a Ježíš, případně 2–3 nepřátelé a učedníci.

Obzvlášť pokud se nekoná okénko do bohoslužeb, lze (nejlépe na konec) zařadit aktivitu s voňavkou. V zásadě ji lze i zopakovat. Pozor jen na to, aby se děti nezmocnily voňavky, stále se jedná o něco vzácného.

Poslouchejte vyprávění muže, u kterého byl Ježíš na návštěvě. Možná ho už znáte, obzvlášť, jestli jste byli minule v nedělce — jmenuje se Lazar.

Už toho mám dost! Od té doby, co jsem byl nemocný a pak mě Ježíš zavolal z hrobu, o mně pořád někdo mluví. Dokonce každého maroda oslovují mým jménem: Lazar. Spousta lidí je zvědavá, spousta lidí ten rozruch leze na nervy, i když se o to fakt nesnažím. Ještě že se dveře od domu dají aspoň na chvíli zavřít...

Asi to víte, bydlím se svými sestrami, s Marií a Martou. Jaké jsou?

Marta se umí o všechno dobře postarat a má fakt kuráž. Taký má dobrý přehled o tom, kdo má na co talent. Když jsem byl tenkrát tak nemocný, to ona zavolala Ježíše. To ona uvěřila, že Ježíš má moc mě z hrobu zavolat, a dokonce měla tu odvalu nahlas říct, že on je Mesiáš, Syn Boží, na kterého celý svět čeká! To Marta řídí celý dům, nikoho nenechá o hladu, postará se o každou návštěvu, kolikrát i o Ježíše a jeho učedníky. Jak ta umí vařit a všechno zorganizovat!

Marie je jiná. Je mnohem míň akční. Někdo se jí posmívá, že je citlivka, ale řeknu vám, nikdo neumí tak dobře poslouchat! Hrozně dobře vnímá, když je někdo unavený nebo je mu smutno, rozumí každé bolavé duši. Mnoho lidí pro ni má slabost. Skoro bych řekl, že to její pláč nakonec Ježíše přesvědčil, aby prolomil pouta mé smrti! Jen kdyby z toho nebylo

takové pozdvižení...

Dneska k nám má Ježíš zase dorazit. Brzy budou svátky, do Jeruzaléma se hrnou davy lidí. Naše vesnice, Betanie, je nedaleko, tak u nás budou učedníci nocovat. Přijdou určitě celí utahaní, navíc na ně doráží čím dál víc lidí. Zástupy jsou zvědavé, jak to přesně bylo s tím mým hrobem, strašně to leží v žaludku lidem, kteří mají na starosti chrám. Jsou bez sebe vzteky, že je Ježíš tak populární. Nejraději by byli, kdybych v tom hrobu zůstal nebo se do něj rychle vrátil. A klidně vzal Ježíše s sebou. Taky prý na něj vypsali odměnu!

Už jsou tu. Pak vám řeknu, jak ta Ježíšova návštěva proběhla.

Pamatujete si, jak jsem o Marii říkal, že není akční? Sama je sice tichá, ale aniž by cokoli řekla, občas udělá něco, co vzbudí pořádný rozruch. Ale postupně...

Ježíš a jeho učedníci dorazili celí uchození, tak jim Marta hned nabídla večeři. Já seděl s nimi. Najednou přišla Marie a sedla si k Ježíšovi na zem. Toho by si nikdo nevšiml, kdyby u toho nevytáhla tu vzácnost. Schovávala si nádobku velice vzácného parfému, byl to olej z pravého nardu — to je vzácná rostlinka, která roste jenom hodně vysoko v horách, musí se dovážet až z Himalájí! Normálně se to skoro nedá sehnat, používají ji jenom ti nejbohatší, dokonce se to dávalo jako vzácný dar při královských návštěvách nebo se to používalo při korunovaci.

Najednou té lahvičce urazila hrdlo a rozetřela ji Ježíšovi na nohy. To byla vůně! V životě jsem nic tak krásného necítil. Celý dům to provonělo, každý se zasil... Teda skoro každý.

Jeden z Ježíšových učedníků, Jidáš, se najednou děsně naštvál. Skoro na Marii křičel: „Proč nebyl ten olej prodán za tři sta denárů a peníze dány chudým?“ I ve mně zatrnulo, hned jsem se vrátil do reality. Co na to Ježíš řekne? Je pravda, že chudých se vždycky zastával. Vynadá Marii, nebo Jidášovi? Ani jedno, nechtěl zničit večer. Ale zastal se Marie. V klidu mu odpověděl, řekl to ale dost zvláště: „Nech ji, uchovala to ke dni mého pohřbu! Chudé máte vždycky s sebou, ale mne nemáte vždycky.“

Najednou mi došlo, jak je divné, proč mu pomazala zrovna nohy. To není královským pomazáním, to se olej vyléval na hlavu. Ježíš měl pravdu, nohy se normálně mazaly pouze při ošetřování nebožtíka před pohřbem!

Přes napjatou atmosféru všude za dveřmi nás to překvapilo. Ježíš počítá s tím, že cesta do Jeruzaléma nepřinese jen jásot, slavení a zájem davů. Počítá s tím, že se přidá k tisícům a milionům těch, kdo zažívají bolest, osamění, strach. Počítá s odloučením od nejbližších, se

zradou, s výsměchem.

Ale teď péči Marie přijal. Podtrhuje vzácnost chvíle, kdy sedí u stolu, s lidmi, které má rád. Líbí se mu, když se o sebe navzájem staráme. Podporuje, abychom všemi smysly vnímali hezké chvíle. Abychom všemi smysly vnímali, že je nablízku, že nám naslouchá, že s námi stoluje.

Nikdy nezapomenu, že s Ježíšem každá těžká chvíle dostala laskavé slovo. Každá krásná vůně mi to připomene.

Přesah

Pomazání nemocných — v katolické církvi se udržela biblická tradice pomazání nemocných. Nemocný (nejen nevléčitelně) je pomazán olejem a přítomní se modlí o úlevu v nemoci a o milost. Pomazání nemocných ukazuje přítomnost Boží na dotek, přináší Boží uzdravující moc a sílu i tam, kde lidská síla selhává. Dotek, vůně, přítomnost druhého působí dobře i z prostého lidského hlediska.

Masáž rukou příjemným krémem.

Roklinka — místo odpočinku i důležitých rozhovorů o smyslu těžké cesty (Tolkien: Hobit, Pán Prstenů).

Podněty pro rozhovor:

- Únava a odpočinek.
- Radost z návštěvy.
- Chvilke pokoje neznamena, že se zlehčuje trápení v těžkém období (třeba při rozvodu rodičů apod.) — nemusíme si ji vyčítat.
- Závist. Nepochopení (myslela jsem to dobře a někoho třetího to našťvalo).
- Co se dá propásnout?
- Nejsou bohoslužby zbytečný luxus — časově, prostředky? „Provoní“ však týden. Role svátku (jako oslava narozenin).
- Darování něčeho cenného.
- Jak můžeme potěšit Pána Boha, můžeme o něj nějak pečovat?
- Jaký má smysl volno na úlevu, když se problém nevyřeší?

Liturgie

Písně

B?h je záštita má (SV 23); Celé v?ky (SV 28); Co má se dít (SV 31); Já jsem ?ákej stonavej (SV 103); Kdo na kolenou kle?í (SV 148); Kdybych znal množství jazyk? (SV 153); Nám pomoz, Pane milý (SV 201); Nevím, Pane, co ti dát (SV 216); Pane, dnešek je den chvály (SV 246); Prosíme t? , Pane (SV 275); Už mi o?i tíží sen (SV 353); Záv?r (Za to že v stromech p?e?tu život) (SV 484); Krásná je modrá obloha (EZ 178); V Betanii (HA 104)

Biblický text k zapamatování

Blaze t?m, kdo p?sobí pokoj, nebo? oni budou nazváni syny Božími. (Mt 5,9)

Rituál

[Na plakátu](#) společně hledejte obrázek, který symbolizuje dnešní vyprávění.

Zapalte svíčku jako znamení světla, chyťte se kolem dokola za ruce a opakujte či zpívejte refrén „Ty jsi hoden žehnání a chvály, tvoji moc a sílu slavíme. Před tebou se Pane Kriste, Králů králi, dobrovolně skláníme.“ (SV 215, EZ 632)

Na začátku setkání můžete recitovat úvod Janova Prologu (J 1,1): Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo byl Bůh.

Okénko do bohoslužeb

Co je vzácné? Možná to, co je drahé, i když je toho jen maličko. Ono někdy i malé množství dovede proměnit velký prostor.

Kazatel / učitel NŠ vytáhne flakonek s voňavkou, lehce provoní prostor (třeba jen před stolem Páně).

Podobně někdy stačí pár slov a promění se celý den, někdy krátký příběh dodá hodně odvahy. Tak uvidíme, co další půlhodinka přinese dětem i dospělým.

Modlitba

Pane Bože, někdy jsme unavení, někdy se hádáme, někdy jsme nervózní. Prosíme, pomoz nám to překonat. A prosíme tě za lidi, kteří pomáhají ostatním si odpočinout a jsou na druhé laskaví. Nás to taky nauč. Amen.

Kam dále

[Jesus Christ Superstar: Vše je tak, jak má být \(youtube\)](#)

[Ježíšovo pomazání v Betanii. Biblický text: Janovo evangelium 11,55 - 12,11 \(Am...](#)

[Ježíšovo pomazání v Betanii. Biblický text: Janovo evangelium 12,1-8. Hostem Pe...](#)

[Heslo „Nard pravý \(Nardostachys jatamans\)“ \(celostnimedicina.cz\)](#)

Odkaz na píseň

[Bůh je záštita má \(SV23\)](#)

[Celé věky čekaly, kdy přijde Pán](#)

[Úterý končí středou \(SV31\)](#)

[Já sem nákej stonavej \(SV103\)](#)

[Kdo na kolenou klečí, vídá dál](#)

[Kdybych znal množství jazyků](#)

[Nám pomoz, Pane milý, tvé slovo správně znát](#)

[Nevím, Pane, co ti dát, nevím, jak ctít tebe](#)

[Pane, dnešek je den chvály \(SV246\)](#)

[Ranní prosba \(SV275\)](#)

[Za to, že v stromech přečtu život](#)

[Krásná je modrá obloha, je zázrak pod ní žít](#)

Cílová skupina

[Předškolní](#)

[Mladší školní](#)

[Starší školní](#)

Katechetické cykly

[Dál přece nejdeme sami IV \(s apoštoly, s Janem a celou církví\)](#)

Biblický odkaz (kat)

[Jan 12,1–11](#)